

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Mevrouw W.J.H. Lodders, voorzitter
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onderwerp

Algemeen overleg 21 juni 2018:
Aanpak huiselijk geweld en
kinder mishandeling

Datum

18 juni 2018

Ons kenmerk

2018/0100/AvD/LvdH

Geachte voorzitter,

Op 21 juni 2018 staat de Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling op de agenda van uw commissie. In dat kader vraag ik uw aandacht voor het volgende.

Het College waardeert de urgentie die het kabinet aan dit onderwerp toe kent door deze vormen van geweld hoog op de agenda te zetten en daarbij het belang van mensenrechten te betrekken.

Geweld in de privésfeer is een ernstig en omvangrijk probleem dat verschillende mensenrechten raakt. De vele maatregelen in het programma om risicovolle situaties vroeg in beeld te brengen om tijdig te kunnen ingrijpen dragen bij aan het voorkomen van (verder) geweld en dus aan de bescherming van mensenrechten. De betrokkenheid van de VNG bij de opstelling van het programma duidt op het zo noodzakelijke commitment van ook gemeenten bij het voorkomen en bestrijden van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Het College constateert echter dat het mensenrechtenkader nog niet op alle punten in het programma is uitgewerkt. Dat verdragsverplichtingen betekenen dat beleid op het mensenrechtelijke kader moet zijn gebaseerd is niet zo maar een papieren werkelijkheid maar heeft in de praktijk meerwaarde voor dat beleid.

Volledigheidshalve, verwijs ik u naar de brief van 29 maart aan uw Commissie. In die brief is uitgebreid ingegaan op die meerwaarde van de mensenrechtenbenadering. Daarin staat ook de aanbeveling om het Verdrag van

Istanbul als uitgangspunt van het beleid te nemen.¹

In deze brief bepleit het College een verdere uitwerking van de rol van mensenrechten in het programma op specifiek drie punten.

1. Er is in het programma structurele aandacht voor gender nodig;
2. Het Verdrag van Istanbul dient als uitgangspunt bij de bescherming en ondersteuning van slachtoffers te worden genomen;
3. Mensenrechten moeten het toetsingskader zijn voor implementatie en monitoring

Het College geeft hieronder een toelichting op bovenstaande punten en geeft u suggesties voor vragen die u aan de Ministers kunt stellen. Ik hoop dat u onderstaande input wil meenemen in uw bijdrage tijdens het AO van 21 juni.

Structurele aandacht voor gender nodig

De opgave van het programma is ‘huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade ervan beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, te doorbreken.’ Om aan deze opgave te voldoen, is aandacht nodig voor de structurele oorzaken van geweld. Het College ziet dat er aandacht is voor de ongelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen. Ongelijke machtsverhoudingen vormen een belangrijke oorzaak van geweld tegen vrouwen. Over partnergeweld zegt het programma dat dit niet los kan worden gezien van de (relationele) context, de opvattingen over mannen- en vrouwenrollen en verwachtingen ten opzichte van elkaar (p. 14). Het College is van mening dat dit inzicht onvoldoende is vertaald in concrete voornemens in het programma. Dit geldt zowel voor de onderdelen die over geweld in de privésfeer gaan, als voor andere onderdelen.

Het programma besteedt aandacht aan specifieke groepen, zoals kinderen, ouderen en slachtoffers van loverboys. Uit cijfers blijkt dat deze vormen van geweld vrouwen en meisjes ook vaker treffen dan mannen en jongens, en dat gender een rol speelt. Het is daarom noodzakelijk dat ook in het beleid dat beoogt het geweld tegen deze groepen te voorkomen en te bestrijden aandacht is voor de rol van gender. Dat komt ten goede aan de aanpak van de structurele oorzaken van geweld.

¹ College voor de Rechten van de Mens, Brief aan Tweede Kamer over het verzameloverleg kindermishandeling, geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en slachtoffers loverboys op 4 april 2018, <https://www.mensenrechten.nl/publicaties/detail/38409>

Zo is bijvoorbeeld geen verbinding gemaakt tussen het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en de uitbanning van discriminatie van vrouwen en de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving. Dit is alleen zichtbaar bij de onderdelen over kwesties als eengerelateerd geweld en andere schadelijke traditionele praktijken. Echter, het voorkomen en bestrijden van alle vormen van huiselijk geweld tegen vrouwen en meisjes zou gebaat zijn bij de uitbanning van discriminatie van vrouwen en het bestrijden van stereotiepe rolpatronen en maatschappelijke opvattingen over de rollen van vrouwen en mannen. Dit is een van de kernverplichtingen van het Verdrag van Istanbul.

Uitvoering geven aan mensenrechten die zorgdragen voor empowerment van vrouwen en het aanpakken van stereotiepe denkbeelden over de rollen van vrouwen en mannen is cruciaal om de structurele oorzaken van geweld te beëindigen. In het beleid gaat het dan bijvoorbeeld om de bevordering van de politieke en maatschappelijke participatie van vrouwen en de gelijkheid in het gezin. Gemeenten hebben een belangrijke taak om geweld te voorkomen en te bestrijden. Het is de vraag of alle gemeenten zich voldoende bewust zijn van dit belangrijke aspect.

Suggesties voor vragen aan de Ministers:

Bent u bereid een coördinerende rol op u te nemen om ervoor te zorgen dat er bij alle vormen van geweld aandacht komt voor de structurele oorzaken van geweld tegen vrouwen en de rol van gender bij huiselijk geweld?

Bent u bereid deze kernverplichting van het Verdrag van Istanbul bij gemeenten onder de aandacht te brengen en hen aan te sporen in al hun beleid over huiselijk geweld, dus niet alleen over partnergeweld, maar ook over kindermishandeling en ouderenmishandeling, uit te gaan van de bestaande ongelijkheden tussen mannen en vrouwen en de rol van gender?

Zijn de Ministers bereid, teneinde het beleid zo effectief mogelijk te maken, meisjes en jongens, en vrouwen en mannen te betrekken in het ontwikkelen van beleid en gemeenten ertoe aan te sporen dat ook te doen?

Het Verdrag van Istanbul als uitgangspunt bij bescherming en ondersteuning van slachtoffers

In zijn Jaarlijkse rapportage 'Mensenrechten in Nederland 2017' vraagt het College aandacht voor de knelpunten in de vrouwenopvang en bij de uitstroom uit de opvang. Andere instanties, zoals de Nationale ombudsman en Toezicht Sociaal Domein/Samenwerkend Toezicht Jeugd, hebben ook op deze knelpunten gewezen. Er zijn problemen met de capaciteit van de opvang, onder meer veroorzaakt door onvoldoende mogelijkheden voor uitstroom naar een passende woning in een omgeving waar de hulpverlening kan worden voortgezet. Dat het programma gemeenten aanspoort de knelpunten aan te pakken, en dat het Rijk hen daarbij ondersteunt is zeer positief. In dit deel van het beleid zou een expliciete verwijzing naar het Verdrag van Istanbul wenselijk zijn om twee redenen. Allereerst bevat het verdrag concrete verplichtingen waaraan de bescherming en ondersteuning van slachtoffers zou moeten voldoen. Ten tweede zou verwijzing naar het Verdrag ook het bewustzijn bij slachtoffers, professionals en gemeenten vergroten dat het hier gaat om de verwezenlijking van rechten en niet om gunsten van de overheid.

Suggestie voor een vraag aan de Ministers

Bent u bereid om in uw beleid ten aanzien van de opvang het Verdrag van Istanbul expliciet als uitgangspunt te nemen?

Mensenrechten als toetssteen voor Implementatie en monitoring

Het College waardeert dat het programma concreet benoemt wie verantwoordelijk is voor het aansturen, uitvoeren en monitoren van de implementatie van het programma. Het is cruciaal dat het mensenrechtenkader een plaats krijgt in de monitoring van de uitvoering van het programma. Dit juridisch bindende kader, vooral zoals uitgewerkt in het Verdrag van Istanbul, biedt een helder kader voor het toetsen van de resultaten van het programma. Indien gemeenten en het Rijk dit kader als uitgangspunt hanteren, stellen zij de (mensen)rechten van slachtoffers centraal. Bovendien is er dan aandacht voor het aanpakken van de oorzaken van huiselijk geweld. Van belang is dat gemeenten bij de uitwerking van het programma op lokaal niveau mensen betrekken die ervaringsdeskundig zijn. Om huiselijk geweld en kindermishandeling succesvol aan te pakken is samenwerking met NGO's en het maatschappelijk middenveld immers noodzakelijk (artikel 9 Verdrag van Istanbul).

Suggestie voor een vraag aan de Ministers

Bent u bereid om bij de monitoring van de uitvoering van het beleid het mensenrechtelijke kader als toetssteen te hanteren en gemeenten ertoe aan te sporen dat ook te doen?

Bij vragen over de inhoud van deze brief, of voor nadere informatie, kunt u contact opnemen met Laura van den Heuvel, beleidsadviseur externe betrekkingen (l.van.den.heuvel@mensenrechten.nl)

Met vriendelijke groet,

Mr. Adriana C.J. van Dooijeweert

Voorzitter